

Številka: U-I-114/16-19
Up-535/16-27
Datum: 29. 3. 2018

SKLEP

Ustavno sodišče je v postopkih za preizkus ustavne pritožbe in pobude Rudolfa Trčka, Ljubljana, ki ga zastopa Odvetniška družba Ferfolja, Ljubič, Bauk, o. p., d. o. o., Ljubljana, na seji 29. marca 2018

sklenilo:

- 1. Pobuda za začetek postopka za oceno ustavnosti prvega odstavka 57. člena Zakona o odvzemu premoženja nezakonitega izvora (Uradni list RS, št. 91/11 in 25/14) se sprejme.**
- 2. Pobuda za začetek postopka za oceno ustavnosti prvega odstavka 5. člena Zakona o odvzemu premoženja nezakonitega izvora (Uradni list RS, št. 91/11) in tretjega odstavka 21. člena Zakona o odvzemu premoženja nezakonitega izvora (Uradni list RS, št. 91/11 in 25/14) se zavrže.**
- 3. Ustavna pritožba zoper sklep Višjega sodišča v Kopru št. II Kp 5961/2013 z dne 2. 6. 2016 v zvezi s sklepom Okrožnega sodišča v Kopru št. X K 5961/2013 z dne 28. 4. 2016 in s sklepom Okrožnega sodišča v Kopru št. X K 5961/2013 z dne 10. 2. 2016 se sprejme.**

OBRAZLOŽITEV

A.

1. Okrožno sodišče v Kopru je zoper pritožnika odredilo začasno zavarovanje premoženja na podlagi 20. in 21. člena Zakona o odvzemu premoženja nezakonitega izvora (v nadaljevanju ZOPNI). Pritožniku je prepovedalo odtujiti in obremeniti nepremičnine, osebno vozilo in kapitalski delež ter mu prepovedalo vsakršno razpolaganje s terjatvami in z delnicami. Ugotovilo je, da so izpolnjeni vsi zakonski

pogoji za odreditev začasnega zavarovanja. Ugovor pritožnika zoper sklep o odreditvi začasnega zavarovanja je bil zavrnen kot neutemeljen. Višje sodišče v Kopru je zavrnilo njegovo pritožbo zoper sklep o zavrnitvi ugovora.

2. Pritožnik zatrjuje kršitev 2. in 14. člena Ustave ter pravic iz 22., 23., 28. in 33. člena Ustave. Uporaba ZOPNI na način, kot ga je razlagalo sodišče, naj bi posegala v pritožnikovo lastninsko pravico, pridobljeno pred uveljavitvijo ZOPNI, pred obdobjem, za katerega se je odredila finančna preiskava, in štiri leta pred očitanim kataloškim kaznivim dejanjem. Tudi očitano kataloško kaznivo dejanje naj bi bilo izvršeno dve leti pred uveljavitvijo ZOPNI. Zahtevk naj bi posegal tudi v premoženje, ob pridobitvi katerega naj bi pobudnik plačal davke in ki naj bi ga tudi že odplačno odsvojil za tržno ceno. Kršena naj bi bila prepoved posega v že pridobljene pravice iz drugega odstavka 155. člena Ustave, načelo pravne varnosti in zaupanja v veljavnost in trajnost zakonov iz 2. člena Ustave ter pravica do zasebne lastnine iz 33. člena Ustave. Pravica do nepristranskega sojenja iz prvega odstavka 23. člena Ustave naj bi mu bila kršena, ker naj se sodišče ne bi opredelilo do okoliščin, s katerimi naj bi izpodbijal pristranskost sodnika na prvi stopnji. Pritožnik zatrjuje tudi kršitev pravice iz 22. člena Ustave, ker naj se sodišče ne bi opredelilo do navedb o kršitvah ustavnih pravic, predvsem glede očitka o pristranskosti sodnika in prepozne vložitve zahteve za začasno zavarovanje. Zaradi nevročitve Poročila o finančni preiskavi naj bi bila pritožniku kršena pravica iz 25. člena Ustave.

3. Pritožnik vlaga tudi pobudo za začetek postopka za oceno ustavnosti nekaterih določb ZOPNI. Zatrjuje neskladje prvega odstavka 57. člena ZOPNI z 2., 33., 153., 154. in 155. členom Ustave. Izpodbijana določba naj bi omogočala, da se zakon uporablja retroaktivno za vsa pravna razmerja, nastala pred njegovo uveljavitvijo, in sicer posega v premoženje, pridobljeno pred uveljavitvijo ZOPNI, zaradi kataloškega kaznivega dejanja, izvršenega pred tem. ZOPNI naj bi posegal v pravna razmerja in pravice v nasprotju s 155. členom Ustave, ker naj bi retroaktivno veljal celoten zakon in ne njegove posamezne določbe, poleg tega naj bi posegal v pridobljene pravice, tj. v premoženje, pridobljeno in odsvojeno pred začetkom veljavnosti zakona. Drugemu in tretjemu odstavku člena ZOPNI pobudnik očita, da je v neskladju z načelom jasnosti in pomenske določnosti predpisov iz 2. člena Ustave ter s 15. in 153. členom Ustave, ker naj ne bi določno opredeljevala vsebine pojma očitno nesorazmerje. Zatrjuje tudi neskladje prvega odstavka 5. člena Zakona o odvzemu premoženja nezakonitega izvora (Uradni list RS, št. 91/11 – v nadaljevanju ZOPNI/11) z domnevo nedolžnosti iz 27. člena Ustave ter tretjega odstavka 21. člena ZOPNI s pravicama do enakosti orožij in do obrambe iz prvega odstavka 6. člena Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (Uradni list RS, št. 33/94, MP, št. 7/94 – EKČP) in z načelom sorazmernosti iz 2. člena Ustave. Zatrjuje tudi druga neskladja ZOPNI (kršitev 2., 14., 15., 18., 22., 23., 28., 33. in 69. člena Ustave ter kršitev 6. člena EKČP), vendar ne navede, katerim členom so očitki namenjeni.

B. – I.

4. Veljavnost izpodbijanih sklepov o začasnem zavarovanju odvzema premoženja nezakonitega izvora, izdanih v času trajanja finančne preiskave, je v času odločanja o pritožnikovi ustavni pritožbi potekla.¹ Ustavno sodišče praviloma šteje, da v primeru, ko izpodbijani akt v času odločanja ne velja več, ni izkazan pravni interes za odločanje Ustavnega sodišča. Zgolj ugotovitev kršitve človekove pravice, ne da bi bil izpodbijani posamični akt razveljavljen ali odpravljen (prvi odstavek 59. člena Zakona o Ustavnem sodišču, Uradni list RS, št. 64/07 – uradno prečiščeno besedilo in 109/12 – v nadaljevanju ZUstS), namreč praviloma ne spreminja pritožnikovega pravnega položaja. V skladu z drugo alinejo prvega odstavka 55.b člena ZUstS se ustavna pritožba zavrže, če pritožnik nima pravnega interesa za odločitev o ustavni pritožbi. Vendar pa Ustavno sodišče odloča drugače, kadar gre za zadeve, v katerih je predmet ustavne pritožbe sodno odločanje o omejitvi osebne svobode iz prvega odstavka 19. člena Ustave² ali sodno odločanje o stvarnih omejevalnih ukrepih v kazenskem postopku.³ Učinkovito varstvo človekovih pravic in temeljih svoboščin v teh primerih zahteva, da ima prizadeti možnost ustavnopravnega varstva tudi v primeru, ko izpodbijani sklep ni več veljaven.

5. Pritožnik izpodbija sklep o odreditvi začasnega zavarovanja odvzema premoženja nezakonitega izvora po 21. členu ZOPNI. Posledica takega sklepa je onemogočeno razpolaganje s tem premoženjem. Učinkovito varstvo človekovih pravic in temeljih svoboščin v takem primeru zahteva, da ima prizadeti možnost ustavnopravnega varstva tudi v primeru, ko izpodbijani sklep ni več veljaven. Če je namreč zoper premoženje bodisi podaljšano začasno zavarovanje v finančni preiskavi bodisi odrejeno tudi v postopku odvzema premoženja nezakonitega izvora, lahko lastnik oziroma imetnik premoženja na podlagi smiselne uporabe tretjega odstavka 502.c člena Zakona o kazenskem postopku (Uradni list RS, št. 32/12 – uradno prečiščeno besedilo, 47/13, 87/14 in 66/17 – ZKP) oziroma na podlagi smiselne uporabe drugega odstavka 278. člena Zakona o izvršbi in zavarovanju (Uradni list RS, št. 3/07 – uradno prečiščeno besedilo, 93/07, 28/09, 51/10, 26/11, 53/14, 54/15 in 11/18 – ZIZ) v zvezi z drugim odstavkom 28. člena ZOPNI predlaga odpravo (podaljšanega oziroma ponovno odrejenega) začasnega zavarovanja premoženja. Če bi lastnik oziroma imetnik uspel z ustavno pritožbo zoper začasno zavarovanje premoženja, odrejeno že v fazi finančne preiskave, bi to izboljšalo njegov pravni položaj pri odločanju o predlogu za odpravo kasnejšega začasnega zavarovanja premoženja. Zato ima pritožnik pravni interes za odločanje Ustavnega sodišča o ustavni pritožbi zoper neveljavne sklepe o začasnem zavarovanju premoženja po ZOPNI, a le, dokler je v

¹ Začasno zavarovanje je bilo z izpodbijanimi sklepi odrejeno do 4. 4. 2016.

² Odločba Ustavnega sodišča št. U-I-50/09, Up-260/09 z dne 18. 3. 2010 (Uradni list RS, št. 29/10, in OdlUS XIX, 2), 22. in 23. točka obrazložitve.

³ Odločba Ustavnega sodišča št. Up-6/14 z dne 5. 3. 2015 (Uradni list RS, št. 19/15).

veljavi začasno zavarovanje premoženja v postopku njegovega odvzema, to je praviloma do pravnomočnega zaključka postopka po ZOPNI.⁴

6. Zoper pritožnika je bilo s sklepom Okrožnega sodišča v Ljubljani št. VII Pg 803/2016 z dne 31. 3. 2016 v pravdi zaradi odvzema premoženja nezakonitega izvora, ki po pritožnikovih navedbah še ni pravnomočno končan, podaljšano začasno zavarovanje na premoženju, ki je bilo začasno zavarovano z izpodbijanimi sklepi. Zato je podan pravni interes za odločanje Ustavnega sodišča o njegovi ustavni pritožbi.

B. – II.

7. Ustavno sodišče je sprejelo pobudo za začetek postopka za oceno ustavnosti prvega odstavka 57. člena ZOPNI (1. točka izreka). Odločilo bo, ali je v skladu s prepovedjo retroaktivnosti. Pri tem pripominja, da je začasno zavarovanje premoženja neposredno v vlogi zagotovitve učinkovitosti odvzema premoženja nezakonitega izvora in da je ocena dopustnosti retroaktivnosti začasnega zavarovanja neposredno povezana z oceno dopustnosti retroaktivnosti odvzema premoženja nezakonitega izvora. Zato se Ustavno sodišče ne bo omejilo le na presojo ustavnosti začasnega zavarovanja odvzema premoženja nezakonitega izvora, ampak bo ocenjevalo tudi skladnost njegovega odvzema.

8. V skladu z ustaljeno ustavnosodno presojo se v primerih, ko izpodbijani predpis ne učinkuje neposredno, pobuda vloži šele po izčrpanju pravnih sredstev zoper posamični akt hkrati z ustavno pritožbo. Predpostavka za vložitev ustavne pritožbe in pobude v takšnih primerih je tudi pogoj izčrpanosti takšnih pravnih sredstev po vsebini, kar pomeni, da mora pobudnik trditve o domnevni protiustavnosti ureditve, na podlagi katere temelji odločitev v njegovem primeru, uveljavljati že v postopku pred pristojnimi sodišči (tako že v sklepu Ustavnega sodišča št. U-I-330/05, U-I-331/05, U-I-337/05 z dne 18. 10. 2007, Uradni list RS, št. 101/07, in OdlUS XVI, 79). Pobudnik očitkov o protiustavnosti prvega odstavka 5. člena ZOPNI/11 in tretjega odstavka 21. člena ZOPNI ni izčrpal po vsebini. Poleg tega pobudnik za izpodbijanje prvega odstavka 5. člena ZOPNI/11 nima pravnega interesa, ker izpodbijani akti ne temeljijo na navedeni določbi. Glede na navedeno je Ustavno sodišče pobudo v tem delu zavrglo (2. točka izreka).

9. Ustavno sodišče je ustavno pritožbo sprejelo v obravnavo (3. točka izreka). O njeni utemeljenosti bo odločilo skupaj z oceno ustavnosti zakona.

⁴ Tretji odstavek 34. člena ZOPNI. Lastnik, zoper katerega je bilo odrejeno začasno zavarovanje ali začasen odvzem premoženja, pa mu premoženje ni bilo odvzeto, ima po pravnomočno končanem postopku pravico do vrnitve premoženja in do povrnitve škode od Republike Slovenije, povzročene s protipravnim ravnanjem ali kršitvijo dolžne skrbnosti pri izvrševanju pooblastil pristojnih organov po tem zakonu (primerjaj 45. člen ZOPNI).

C.

10. Ustavno sodišče je sprejelo ta sklep na podlagi tretjega odstavka 26. člena, tretjega odstavka 25. člena ter drugega odstavka 55.b člena ZUstS v sestavi: predsednica dr. Jadranka Sovdat ter sodnice in sodniki dr. Matej Accetto, dr. Dunja Jadek Pensa, DDr. Klemen Jaklič, dr. Rajko Knez, dr. Etelka Korpič – Horvat, dr. Špelca Mežnar in dr. Marijan Pavčnik. Sodnik Marko Šorli je bil pri odločanju o tej zadevi izločen. Ustavno sodišče je sklep sprejelo soglasno.

dr. Jadranka Sovdat
Predsednica